

Spis treści

Słowo wstępne.....	5
Rozdział I. Z ROZWOJU KONCEPCJI OCHRONY ŚRODOWISKA	7
1. Wprowadzenie.....	7
(O problematyce kryzysu ekologicznego, <i>Eugeniusz Kośmicki</i>).....	10
2. Z dziejów polskiego prawodawstwa ochronnego.....	12
(Załączki prawnej ochrony przyrody w systemie regaliów, <i>Wojciech Radecki</i>).....	12
3. Przykłady prawodawstwa historycznego.....	15
A. Statut Kazimierza Wielkiego.....	15
B. Statut Warcki (1420 i 1423).....	16
C. Statut Warcki 1420 i 1423.....	17
D. Statut Litewski 1529.....	17
E. Statut Sejmu Warszawskiego 1557.....	20
F. III Statut Litewski 1588.....	21
G. Dekret między p. Starostą Sochaczewskim a poddanymi wsi Jaktorowa (1597).....	27
H. Uniwersał leśny z 1778 roku.....	28
I. Ustawa z dnia 19. Lipca 1869. r., względem zakazu łapania, wytępiania i sprzedawania zwierząt alpejskich, właściwych Tatrom, świstaka i dzikich kóz obowiązująca w Królestwie Galicy i i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.....	30
J. Ustawa obowiązująca w Królestwie Galicy i i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, o ochronie niektórych zwierząt dla uprawy ziemi pożytecznych.....	30
4. Z historii polskiego ruchu ochrony przyrody.....	32
A. O ziemiordztwie gór dawniej Sarmacyi, <i>Stanisław Staszic</i>	32
B. Kultura a Natura, <i>Jan Gwalbert Pawlikowski</i>	34
C. Na straży przyrody, <i>Adam Wodziejko</i>	36
Rozdział II. PODSTAWOWE POJĘCIA	42
1. Uwagi ogólne.....	42
2. Pojęcie środowiska.....	42
3. Pojęcie ochrony i kształtowania.....	51
4. W sprawie pojęcia zrównoważonego rozwoju.....	54
Rozdział III. PRZESŁANKI OCHRONY ŚRODOWISKA	57
1. Wprowadzenie.....	57
2. Przesłanki biologiczne.....	59
3. Przesłanki społeczne.....	59
4. Przesłanki ekonomiczne.....	60
Rozdział IV. PRAWNOMIĘDZYNARODOWE ASPEKTY OCHRONY ŚRODOWISKA	64
1. Początki globalnych przedsięwzięć międzynarodowych w ochronie środowiska.....	64
A. Pierwsze przejawy w pracach ONZ.....	64
B. Konferencja Sztokholmska 1972.....	65

C. Konferencja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie 1975.....	67
D. Ocena.....	68
2. Przykłady europejskich i międzynarodowych konwencji z zakresu ochrony środowiska.....	68
A. Międzynarodowa konwencja o zapobieganiu zanieczyszczeniu morza olejami. Londyn, 12 maja 1954 r.....	68
B. Konwencja w sprawie utworzenia Europejskiej i Śródziemnomorskiej Organizacji Ochrony Roślin z dnia 18 kwietnia 1951 r. poprawiona dnia 27 kwietnia 1955 r.....	69
C. Konwencja o współpracy międzynarodowej w dziedzinie kwarantanny i ochrony roślin przed szkodnikami i chorobami. Sofia, 14 grudnia 1959 r.....	69
D. Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego Ramsar, 2 lutego 1971 r.....	70
E. Konwencja o zapobieganiu zanieczyszczeniu mórz przez zatapianie odpadów i innych substancji. Moskwa, Waszyngton, Londyn, Meksyk, 29 listopada 1972 r.....	72
F. Konwencja o rybołówstwie i ochronie żywych zasobów w Morzu Bałtyckim i Bełtach. Gdańsk, 13 września 1973 r.....	73
G. Konwencja o ochronie gatunków europejskich dzikich zwierząt i roślin oraz siedlisk naturalnych. Berno, 7 maja 1979 r.....	74
H. Konwencja w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości. Genewa, 13 listopada 1979 r.....	77
I. Konwencja o zachowaniu żywych zasobów morskich Antarktyki. Canberra, 20 maja 1980 r.....	79
J. Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu, Nowy Jork, 9 maja 1992 r.....	80
K. Konwencja o ochronie różnorodności biologicznej, Rio de Janeiro, 3-14 czerwca 1992 r.....	83
3. Ekologia jako wyznacznik ładu międzynarodowego, <i>Edward J. Pafyga</i>	86
4. Konferencja w Rio de Janeiro (1992).....	88
A. Wprowadzenie.....	88
B. Deklaracja z Rio de Janeiro w sprawie środowiska i rozwoju.....	88
C. Globalny program działań na wiek XXI - Agenda 21.....	92
5. Przykłady aktów prawnych Organizacji Współpracy i Rozwoju Gospodarczego, Rady Europy i Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej.....	112
A. Organizacja Współpracy i Rozwoju Gospodarczego (OECD).....	112
B. Rada Europy.....	114
C. Europejska Wspólnota Gospodarcza.....	116
6. Unia Europejska a Polska.....	119

Rozdział V. UWAGI O POLSKIM SYSTEMIE REGULACJI PRAWNEJ OCHRONY ŚRODOWISKA.....	124
1. Sposób determinacji prawnej ochrony środowiska.....	124
2. Cechy charakterystyczne norm prawa ochrony środowiska.....	127
3. Problem zasad ogólnych prawa ochrony środowiska.....	130
4. Zasady ogólne w ustawie z 2001 r. Prawo ochrony środowiska.....	133
5. W sprawie nowego działu prawa.....	145
6. O podstawowych problemach dostosowywania polskiego porządku prawnego do prawa Unii Europejskiej.....	147

Rozdział VI. DETERMINACJA POZAPRAWNA.....163

1. Etyka a środowisko.....	163
2. Ekologia głęboka i kształtowanie świadomości ekologicznej.....	164
3. Ochrona etyczna środowiska naturalnego, <i>ks. Jan Grzesica</i>	165
4. Etyka środowiska naturalnego, <i>Jan Białostocki</i>	167
5. Z orędzia Jana Pawła II na światowy dzień pokoju 1 stycznia 1990 r.....	171
6. Klub Rzymski a ochrona środowiska.....	175
A. Wprowadzenie.....	175
B. Granice wzrostu.....	176
C. Ludzkość w punkcie zwrotnym.....	181
D. Przyszłość jest w naszych rękach.....	185
E. Rewolucja bosych.....	189
7. Ochrona środowiska jako przedmiot wykładu akademickiego.....	192

Rozdział VII. Z ORGANIZACJI OCHRONY ŚRODOWISKA.....199

1. Organy władzy ustawodawczej.....	199
2. Organy naczelne administracji rządowej.....	200
3. Centralne organy administracji rządowej.....	203
4. Terenowe organy administracji rządowej i organy samorządu terytorialnego.....	204
5. Administracja zespolona.....	205
6. Terenowe organy rządowej administracji niezespolonej.....	208
7. Swoiste organy ochrony.....	209
A. Państwowa Rada Ochrony Środowiska.....	209
B. Państwowa Rada Ochrony Przyrody.....	210
C. Komisje do spraw ocen oddziaływania na środowisko.....	210
D. Inne organy.....	210
8. Społeczne podmioty ochrony.....	211
9. O państwowym monitoringu środowiska.....	212

Rozdział VIII. ADMINISTRACYJNOPRAWNE FORMY

DZIAŁAŃ OCHRONNYCH.....217

1. Wprowadzenie.....	217
2. Nowa ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska.....	218
3. Ochrona wód.....	221
4. Ochrona powietrza.....	228
5. Ochrona gruntów.....	232
A. Ograniczenia przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.....	232
B. Zapobieganie degradacji gruntów.....	234
C. Rekultywacja i zagospodarowanie gruntów.....	235
6. Ochrona przed ruchami masowymi ziemi.....	236
7. Ochrona zasobów mineralnych i ich środowiska.....	236
8. Ochrona lasów.....	240
9. Ochrona zadrzewień (ochrona zieleni).....	243
10. Ochrona krajobrazu.....	246
A. Problemy ogólne.....	246
B. Obszar chronionego krajobrazu.....	249
C. Sytuacja prawna parku krajobrazowego.....	250
11. Ochrona parków narodowych.....	251

12. Ochrona rezerwatów.....	255
13. Obszary Natura 2000.....	255
14. Ochrona indywidualnych tworów przyrody.....	257
A. Ochrona pomników przyrody.....	257
B. Użytki ekologiczne.....	257
C. Stanowiska dokumentacyjne.....	258
D. Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.....	258
15. Ochrona parków gminnych.....	258
16. Ochrona roślin.....	259
A. Wprowadzenie.....	259
B. Ochrona gatunków roślin.....	259
C. Ochrona roślin uprawnych.....	260
D. Ochrona organizmów roślinnych przed ingerencją genetyczną.....	262
17. Ochrona zwierząt.....	263
A. W sprawie ochrony zwierząt gospodarskich i domowych.....	263
B. Ochrona gatunkowa zwierząt.....	264
C. Ochrona zwierząt łownych.....	265
D. Ochrona humanitarna zwierząt.....	267
E. Kontrola postępowania z organizmami zmodyfikowanymi genetycznie ...	270
18. Ochrona żywności.....	271
A. Wprowadzenie.....	271
B. Aktualna od 2006 roku regulacja ustawowa.....	273
C. Ochrona żywności i rolnictwo ekologiczne.....	275
D. Ochrona żywności i organizmy genetycznie zmodyfikowane.....	276
19. Regulacja gospodarki odpadami.....	277
A. Pojęcia odpadu i pojęcie posiadacza odpadu.....	281
B. Zasady gospodarowania odpadami.....	283
C. Plany gospodarki odpadami.....	285
D. Reglamentacja i kontrola.....	286
E. Ewidencja odpadów.....	287
F. Szczególne zasady gospodarowania niektórymi rodzajami odpadów.....	287
G. Międzynarodowe przemieszczanie odpadów.....	288
H. Ochrona czystości i odpady komunalne.....	290
20. Ochrona przed stanami fizycznymi sztucznie wytworzonymi przez człowieka.....	292
A. Ochrona przed hałasem.....	292
B. Ochrona przed wibracjami.....	293
C. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.....	294
D. Ochrona przed odorami.....	295
E. Ochrona przed promieniowaniem jonizującym.....	295
F. Ochrona przed poważną awarią.....	296

Rozdział IX. PODSTAWOWE INSTYTUCJE PRAWNEJ

OCHRONY ŚRODOWISKA..... 299

1. Z teorii obszarów specjalnych.....	299
2. Normy dopuszczalnych zanieczyszczeń.....	305
3. Pieniężne kary administracyjne.....	307
4. Opłaty.....	311
5. Fundusze specjalne.....	312
A. Uwagi ogólne.....	312
B. Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej.....	313

C. Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych.....	314
D. Fundusz Leśny.....	315
E. Fundusze unijne.....	316
F. Szczególny instrument finansowy na rzecz środowiska LIFE+.....	317
Rozdział X. INTERNALIZACJA KOSZTÓW ZEWNĘTRZNYCH.....	319
1. Efekty zewnętrzne.....	319
2. Instrumenty finansowe.....	320
A. Podatki.....	320
B. Subsidia, subwencje, dotacje.....	322
C. Zbywalne prawa do emisji zanieczyszczeń.....	323
D. Opłaty produktowe.....	328
E. Opłaty depozytowe i kaucje.....	328
3. Zalety instrumentów finansowych.....	329
4. Instrumenty niefinansowe.....	330
Rozdział XI. INTERES JEDNOSTKI W PRAWIE	
OCHRONY ŚRODOWISKA.....	331
1. Podmiot i przedmiot ochrony.....	331
2. Kryteria podziału sytuacji prawnych jednostki.....	332
3. Uprawnienie a obowiązek.....	335
Rozdział XII. DOSTĘP DO INFORMACJI.....	338
1. Problematyka dostępu do informacji z zakresu ochrony środowiska.....	338
2. Różnorodność doświadczeń z zakresu wolności informacyjnej.....	341
3. Przykłady aktów prawnych.....	344
A. Wielka Brytania, Ustawa o Informacji o Środowisku i Bezpieczeństwie.....	344
B. Wspólnoty Europejskie. Dyrektywa 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylająca dyrektywę Rady 90/313/EWG.....	345
C. USA. Ustawa o wolności informacji.....	352
Rozdział XIII. ODPOWIEDZIALNOŚĆ PRAWNA	
W OCHRONIE ŚRODOWISKA.....	358
1. Wprowadzenie.....	358
2. Odpowiedzialność administracyjna.....	360
3. Rola odpowiedzialności cywilnej.....	369
4. Znaczenie karnej ochrony środowiska.....	378
5. Problem odpowiedzialności międzynarodowej.....	383
Rozdział XIV. STAN POLITYKI W OCHRONIE.....	389
1. Zielone Płuca Polski.....	389
(Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 10 maja 1991 r. w sprawie polityki ekologicznej, Mon. Pol. Nr 18, poz. 118).....	393
2. Prognoza ostrzegawcza dotycząca zmian stanu zdrowia społeczeństwa na skutek warunków środowiskowych.....	394
3. Polityka ekologiczna państwa (fragment dokumentu z 1991 r.).....	395
4. Polityka ekologiczna państwa (uchwała Sejmu z 2001 r.). Fragmenty.....	396
5. Polityka ekologiczna państwa (uchwała Sejmu z 2003 r.). Fragmenty.....	418
6. Koncepcja polityki przestrzennej zagospodarowania kraju. Fragmenty.....	431